

dezer menschen de stamvader van het menschelek geslacht, al moet deze dan ook volgens haar onder de apen der oude wereld gezocht.

Wij zullen een volgend maal gelegenheid hebben, de *oorsaken* waaruit deze onderstelde ontwikkeling wordt verklaard, en de *gronden* waarop men zijn geloof aan haar doet steunen, nader te bespreken en te onderzoeken.

Thans bepalen wij er ons slechts toe, er op te wijzen, dat zulk een onderstelde ontwikkeling voor ons Calvinisten onaanneemelijk is, wij in strijd met de Schrift. Het daar staat geschreven: dat God de dieren maakte naar hun aard, verbiedt ons, aan dat ontstaan als een stam met vaazelf uitgroeiende vertakking te denken. De moneren kunnen voor ons niet zijn de grondvormen, waaruit zich *vanzelf* heel de dierenwereld heeft ontwikkeld. En evenmin niet de grondvormen, waaruit zich *onder Gods inwerking* het lagere tot het hogere *getransformeerd* heeft. Ook dit toch is, naar het ons voorkomt, tegen de Schrift. Met de Schrift voor ons kunnen wij niet anders denken, dan dat de dieren van den beginne door God in *verschillende soorten* uit het stof der aarde zijn *geproduceerd* of voortgebracht.

Wat de natuurstudie ons leeren kan is, dat de individuen der verschillende soorten zich in den loop der tijden in verschillende variëteiten hebben voortgeplant en dat veel van wat voor ons thans verschillende soorten zijn, in het *verleden* der dingen, in Gods Raad niet ongelijkssoortig is. Vele van deze variëteiten zijn door omwentelingen in de natuur ondergegaan; maar de soorten zelf zijn gebleven en staan in een onafzienbare menigvuldigheid voor ons.

Wat de natuurstudie ons leeren kan is de *praeformatie*, de scala in Gods levende schepping. Zeker, in het hogere ontwikkelde dier vindt men het lagere terug, gelijk in het dier de plant; maar dat niet tengevolge van spontane, mechanische en toevallige ontwikkeling, maar omdat het zoo in Gods Raad was bepaald en door Zijn alomtegenwoordige kracht werd uitgevoerd.

En als nu ook bij de variaties of veranderingen van de individuen van eenzelfde soort in den loop der tijden evenals bij de wording en den groei van een individu — en dat niet slechts bij de hogeren, maar ook bij de lagere en laagsten — door ons aan Gods voortdurende inwerking wordt geloofd, dan weten wij, dat de evolutionisten dat Geloof „absurd” noemen.

In zijn „*Kracht en Stof*,” zegt de voor eenige jaren gestorven Buchner ergens: „dat men dan zou moeten aannemen, dat geen schapje zonder toedoen van de scheppende almacht geteeld en geboren kan worden, of dat geen kind een tandje krijgen kan, zonder Goddelijke medewerking en dat ieder mugje, dat zijn eieren legt, op de zorg van deze Macht voor uitbreiding van zijn nakomelingschap aanspraak kan maken.” Welnu, wij voor wie God in alle ding de Werker is, nemen dat ook aan.

Noemt Buchner dat een „toenadering tot pantheistische voorstellingen,” wij beroepen ons op Jezus, die ons leerde bidden tot onzen Vader in den hemel, maar ons ook heeft gezegd: Worden niet twee muschjes om een penningsken verkocht! En niet één van deze zal op de aarde vallen zonder uwen Vader.

„Als zij den ganschen dag tot mij zeggen: „Waar is uw God.”

Met eenen doodsteek in mijn beenderen hooren mij mijn wederpartijders, als zij den ganschen dag tot mij zeggen: Waar is uw God?

Psalms 42 : 11.

Het geloof doortaat bij het vredegeroep, dat uit Zuid-Afrika ons oor bereikte, een harde proef.

No ruim twee jaren geleden botte het geloof, juist naar aanleiding van wat in Zuid-Afrika voorviel, uit in weelde. Een oogenblik scheen het, alsof de tijd der wonderen was teruggekeerd. En wat bovenal wonderde, was de erkenning, die in wereldsche kringen te beluisteren viel, dat het geloof, gelijk bij de Boeren bleek, dan toch een onverwiltige kracht in den krijg schonk, en dat er dan toch een God bleek te zijn, die het leven van volkeren en staten beheerschte.

Een klein volk, dat niemand kwaad deed, werd door een reuzennatie tegen recht en rede aangevallen. Een ander, nog kleiner volk had den zedelijken moed het voor het bedreigde land op te nemen. Het was een gansch ongelijke strijd, waarin het recht aan de zijde der machteloozen en het onrecht aan den kant der machtiigen was. En zie, nu zag men het wonder, dat de overmacht niet vernoot, dat de aanval werd teruggeslagen, en dat de kleine macht die voor het recht stond, overwinning behaalde op overwinning.

Dit trok zoo sterk de aandacht ook in ongelooft kringen, dat men keer op keer zeggen hoorde: „Nu begin ik toch ook weer te gelooven. Ja, waarlijk, er moet dan toch een God zijn!” Hierdoor voelden dan de geloovigen in den lande zich gestreeld. Die eerebetuiging deed hun goed om hun God dien ze lief hadden. Door dit vreugdebesef gedrongen, hoopten ze vast, dat het van zegepraal tot zegepraal zou doorgaan. En zoo men halsbrekend uitgaat naar het oogenblik, waarop de machtiige zijn proef los zou moeten laten, word het geloovige volk daarbij niet het minst geleid door de vurige begeerte, om in den triomf van die twee kleine volkeren, die voor recht streidden, den naam hun Gods te zien groot gemaakt.

Er was ook verontwaardiging over het internationale misdrijf; een verontwaardiging die soms tot bitterheid prikkelde.

Evenzoo waakte er een liefde vol toewijding en offervaardigheid op voor de stamverwanten, wien men de knie op borst zette.

Maar toch, wat de geloovige kringen op het diepst bij deze worsteling bewoog, was de stille verwachting, dat de Heere onze God zich ditmaal als in de dagen van ouds zou opmaken,

om als door een wonder van zijn almachtigheid aan de wereld te toonen, dat er toch nog een God, die het recht handhaaft, leeft.

Thans, nu het anders uitkwam, ondergaat men allerwegen den terugslag van deze te sterk gevoelde verwachting. Zelfs gevoelt men zich bitterlijk teleurgesteld.

Het hart krimpst ons ineen om de mannen, wier worsteling op verren afstand de onze was. En, wat het pijnlijkt is, die zelfde lieden der wereld, die na het eerste verloop van den krijg u toeriepen, dat ook zij nu weer gelooven gingen, grieven u thans, door den spottenden toon waarop ze u wredelelijk afvroegen: Waar is nu uw God?

Reeds het feit, dat diezelfde vraag reeds aan de vromen in Israël voor de voeten werd geworpen, bewijst intusschen, dat ons hierin niets vreemds overkomt.

In Eva's hart moet, toen ze Abel dood voor zich zag liggen, en ze geen ander kind dan den weerbarstigen Kain, den moordenaar van zijn broeder, overhield, gelijke harde twijfel aan het Godsbestuur zijn opgekomen. En toen op Golgotha het bloed, betere dingen sprekend dan dat van Abel, vergoten was, ging door Maria's ziel een zwaard, dat nog bitterder wondde.

En tusschen hetgeen de moeder van alle leven en de moeder des Heeren om dentrionf van het onrecht in het bloed van een eigen kind, ja, in het bloed van den Heiland der wereld, geleden hebben, ligt de lange lijdens-historie van het geloovige Israël, telkens klagend: „Gij geeft ons over als schapen ter slachting, om uentwil worden wij den ganschen dag gedood!”

Ja, als ge de wolke der getuigen in Hebreë 17 naspieurt, wat anders wordt u daar van Abel, van Henoch en Noach, wat anders van de Patriarchen, wat anders van Mozes en het uitgetogen volk verhaald, dan altoos weer dat ze bespottingen en geeselen hebben beproefd, verlaten, verdrukt en kwalijk gehandeld zijnde, mannen welke de wereld niet waardig was, die gedood hebben in woestijnen en op bergen en in de holen der aarde, en die, hoe vast ze ook geloofden, *toch de belofte niet verkregen hebben*, maar ze eerst verkrijgen zullen in het rijk der heerlijkheid.

Dwaalt niet.

Er is in het Godsbestuur duidelijk herkenbaar *toevallig* leiding, de één de regel, de andere de uitzondering.

De regel is, dat het oordeel Gods wordt uitgesteld tot in de eeuwigheid. Dan, maar ook dan eerst, zal Christus zitten als rechter, ook over koningen en staatslieden en veldheeren, opdat een iegelijk hunner wegrage wat hij in dit leven gedaan heeft, hetzij goed hetzij kwaad.

Zoo is dan ook onze belijdenis. En elke dag toont opnieuw het onrecht dat hier op aarde ongewroken geleden wordt, de onduidelijkheid die zich dekt of zelfs u tart, en de stille deugd die gelasterd wordt en vertreden.

En dan sondigt en lastert de booze voort, en roept spottend uit: God merkt het niet! Of „Waar is de God des oordeels?”

„Maar die God lief hebben verwijfelen daarom niet. Zij weten dat God het toch ziet; dat zijn wrake komt; en dat het alles uitloopt op Zijn oordeel.”

Zoo is de *regen*. Maar opdat wij onder het looden wicht van dien ontzettenden regel niet bezwijken zouden, geeft God op dien bangen regel ook de *uitzondering*.

Een enkel maal, denk aan een Achab, openbaart Hij zijn oordeel reeds hier op aarde, als de misdaad achterhaald, de leugen ontdekt, die geweldenaar neergeworpen wordt, en de onschuld heerlijk voor aller oog triomfeert.

Dat doet dan de rookende viaswiek weer opvlammen.

Als in Stephanus de eerste martelaar, onder steenworpen verpletterd, ter neder ligt, bloedt het hart van al Gods volk; maar als straks Herodes door de wormen opgegeten, een smadelijken dood sterft, jubelt al het volk in den engel des heeren die hem sloeg.

Dan hoeft er niet geloofd, dan niet men wat God doet, en de bedrukte ziel richt zich op.

Zoo is het met personen, zoo is het met staten en volken.

Als de *uitzondering* invalt is er verademing, als de *regel* weer komt, is er spanning en be-nauwdheid.

Immers dan ziet men niet, en dan komt het weer enkel op gelooven aan.

En *gelooven*, enkel gelooven, tegen alle werkelijkheid in, kost aan de ziel zoo ongelooftige spanning en inspanning.

Zoo ook nu weer.

Toen het in den aanvang van deze worsteling de *uitzondering* gold, leide aller hart op. Er hoefde niet meer geloofd te worden. Men zag de hand van den rechtvaardigen Rechter voor oogen. En ieder onzer jubelde in het doen zijn Gods.

Maar nu komt het weer op *gelooven* aan, nu gaat de bange regel weer door. Nu trekt het oordeel zich weer terug, en een macht die sterker is, slaat den kleine die op zijn God vertrouwde, ter neder.

Nu is wat men *ziet*, weer enkel donkerheid. Nu hangt weer de sombere, vale sluier uit, die alle doornen in den raad en in het doen Gods belemmert.

Nu komt het weer *enkel* op gelooven aan. En nu schiet, o, bij zoovelen, juist de kracht om te gelooven te kort.

Ook hietegen moet gewaakt, gebeden en gestreden.

Wie den eisch stelt, dat God reeds nu, reeds hier op aarde, in elk voorkomend geval, zijn oordeel aan de schuldigen voltrekken, en den onschuldigen uitreddend zal, weersprekt de Schrift rechtstreeks; toont niet te gelooven, dat het oordeel eerst met Christus wederverschijning op de wolken staat voltrekken te worden; vernoot hoe hij in het lijden der rechtvaardigen niet is ingeleefd; en doet al te jammerlijk uitkomen, hoe weinig het „*enkel*” gelooven nog de kracht is die zijn leven bezit.

Lant elk onzer toch toezien, dat hij ook in deze harde dagen *zijn God niet verdukt*.

Ge moogt u niet inbeelden, dat hij het recht liever hebt, dan God zelf het heeft. Ge moogt noch bij uwezen noch bij anderen den waan voeden, alsof God minder erbarmen had met de twee hard verdrukte volken dan gij. Ge moogt niet uwezen diets maken, dat wel gij de ongerechtigheden voelt, die de hebschutz van den geweldenaar aandorst, maar dat God, de heilige en rechtvaardige God, hiervoor onverschillig zou zijn.

Hebt ge God lief, en vertrouwt ge op Hem als den heilige en rechtvaardige, dan hebt ge wel te verstaan, dat wat *gij* bij dat alles voelt,

nog van verre niet te vergelijken is bij den toorn Gods die er tegen uitgaat.

Alleen maar, de vraag: hoe dit nu verklaard moet, en waarop het zal uitloopen, staat niet aan u, maar aan Hem ter beslissing.

U mag en moet het hart van heilige verontwaardiging ineenkrimpen. Maar zij het al met een bloedend hart, toch zult ge ook hierin zoo uw God liefhebben, dat ge in uw geloof niet wan-kelt, en het in vast en onwrikbaar vertrouwen aan Hem overgeeft, hoe Hij hier eens het recht zal uitbrengen, en hoe Hij eens toonen zal, waarom het zoo moest, en zoo alleen naar Zijn heiligen raad was.

Amsterdam, 13 Juni 1902.

Voor de Vrouwenkampen in Zuid-Afrika.

Verantwoord in ons nummer van 5 Juni: f 7405.73; verder: van den heer W. J. Caspers, van de leerlingen der Chr. School te Heine-nood f 0.54. Totaal f 7406.27.

De Provinciale Synodes.

De goede verwachting, die wij van de Provinciale Synodes hadden, is niet beschaamd geworden.

Zuid-Holland maakte een goed begin. Het Concept-contract met enkele wijzigingen werd hier met algemeene stemmen op één na aangenomen.

Evenzoo ging het op de Provinciale Synodes in Friesland en Utrecht, waar ook slechts één lid der Synode overwegend bezwaar had.

Ernstiger strijd was er in de andere Provincies, maar ook daar bleek de groote meerderheid voor de aanneming van het Concept, zij het dan met enige amendementen, te zijn. In dien zin nam de Geldersche Synode het Concept-contract met $\frac{1}{4}$ van de aanwezige leden, Groningen met 18 van de 24 stemmen, Drenthe met 15 van de 24 stemmen aan.

In Zeeland werd het Concept-contract wel verworpen, maar dit geschiedde met slechts één stem meerderheid en de wensch werd toch uitgesproken, dat de Generale Synode „andere pogingen in het werk zou stellen om tot eenheid van opleiding te komen, waarbij de rechten der Kerken ten opzichte van het Theologisch Onderwijs volkomen worden gehandhaafd.”

En wat eindelijk Noord-Brabant en Limburg betreft, *verwierp de Provinciale Synode het voorstel Almkerk, om het Concept-contract om principiële redenen onaanneemelijk te verklaren*, maar ried zij de Generale Synode aan, het Concept-contract, met het oog op den vrede der kerken, niet aan te nemen. Dit laatste besluit werd met 11 tegen 6 stemmen genomen, zoodat een niet onbetekende minderheid voor de aanneming van het Concept-contract bleek te zijn.

Deze uitslag stemt tot dank jegens God den Heere.

Het geeft hope, dat de Generale Synode weg en middelen vinden zal, om tot eenheid te komen.

Trouw.

Nu onze Provinciale Synodes voor het meerendeel zijn afgeplooid, de besluiten zijn gevallen, en met de zomervacantie een tijdperk van rust treedt voor de Generale Synode saamkomt, mag de ernstige vraag niet onderdrukt worden, of de onderlinge trouw in den gevoerden strijd ongeschonden is bewaard geworden.

Trouw is een der kostelijkste gaven, die God de Heere, de Onveranderlijk-Getrouwe, ons schonk. Ze is het fundament, waarop heel ons menschelek samenleven rust. Neem de trouw weg en er is geen band tusschen volk en overheid, alle handel en verkeer is onmogelijk, de vriendschap houdt op en de huwelijkskluiselel verkijnt. Zonder trouw heerscht alleen het recht van den sterkste, krijgt het individualisme vrij spel en wordt het menschelek leven een bellum omnium contra omnes, een strijd van allen tegen allen.

Juist daarom heeft de Kerk van Christus met zoo heilige jaloersheid te waken, dat althans op haar erve de trouw schittert in ongerepte klaarheid. En dat niet alleen, omdat Gods kind geroepen is om als een licht te schijnen te midden van een trouwelooze geslacht, maar bovenal, omdat in de Kerk de *trouw* de eenige band is, die allen saam verbindt. Er is in de Kerk geen macht, die met den sterken arm dwingen kan. Geen rechter, die met geldboete of gevangenisstraf de trouwbreuk straffen kan. Het gegeven woord, de beloofde trouw, de onderling aangegane verbintenis is de eenige band, die de conscentie binden moet. En waar dat gegeven woord niet meer heilig is en de trouw jegens elkander verbroken wordt, daar wordt het kerkeljk saamleven een caricatuur.

Wanneer het zout, dat heel de maatschappij doorzouten moet, zouteloos wordt, waarmede zal het gezouten worden?

Het is daarom, dat *De Heraut* niet nalaten mag, aan de conscentie der broederen de vraag voor te leggen, hoe met die trouw een drietal feiten te rijmen valt.

Het eerste feit is, dat nu twee onder-teekenaars van het Concept-contract op een beslissend oogenblik hun gegeven woord terug hebben genomen.

Toen de broederen op uitnoodiging van verscheidene klassen saamkwamen om een compromis te zoeken, dat tot een eenheid van opleiding voeren kon, is volkomen terecht juist van de zijde dergenen, die met Theologische School in verband stonden, de eisch gesteld, dat ieder die het compromis teekende, het concept handhaven en verdedigen zou tot op de Generale Synode.

Van die voorwaarde maakten beide onderhandelende partijen haar onderteekening afhankelijk. En zonder dat een broeder

tegen deze voorwaarde protesteerde, is daarop de onderteekening gevolgd. Feiteljk had men zich daarmede over en weer door zijn eerewoord gebonden.

Nu heeft eerst Ds. Westerhuis bij publiek schrijven in de *Basin* verklaard, dat hij zijn onderteekening terug nam. En thans heeft Ds. Littooy in de Provinciale Synode van Zeeland plotseling eveneens het Concept losgelaten en is door zijn tegenstemmen het Concept op deze Synode zelfs verworpen geworden. Het scheelde één stem, en deze één stem was van Ds. Littooy. Wanneer men daarbij weet, dat de classis Walcheren, die Ds. Littooy ter Synode zond, in haar groote meerderheid voor het Concept-contract was en Ds. Littooy afvaardigde in goed vertrouwen, dat hij op de Provinciale Synode het Concept-contract verdedigen zou, dan krijgt dit feit een te ernstiger beteekenis.

Wij begrijpen volkomen, dat zulke droeve feiten ergernis geven, en Mr. van der Vegte te Zwolle was zeker de tolk van velen in den lande, toen hij tegen zulk een handelwijze protesteerde. Het peil der moraliteit wordt daardoor in onze kerken stellig niet verhoogd. Aan het onderling vertrouwen wordt daardoor een schok toegebracht, die niet licht zal te herstellen zijn.

Natuurlijk betwisten wij aan niemand het recht om van overtuiging te veranderen. In het geval van Ds. Westerhuis, die slechts de laatste vergadering bijwoonde en daarna de overtuiging kreeg, dat de bezwaren van Prof. Noordtjiz c. s. gegrond waren, is deze zwenking zelfs te verontschuldigen. Maar bij Ds. Littooy, die ook op de Prov. Synode nog staande hield, dat het Concept voor de kerken wel aannemelijk was, staat het geval heel anders. Wilde hij zijn gegeven woord terugnemen, dan had dit alleen naar recht en trouw kunnen geschieden, doordat hij zijn mede-onderteekenaars saam-riep, hen met zijn bezwaren in kennis stelde en verzocht van de onderling aangegane verbintenis ontslagen te worden. Nu hij dit niet deed, en plotseling door zijn zwenking het Concept-contract op de Zeeuw-sche Synode verwerpen deed, kan dit niet anders dan een hoogst pijnlijken indruk maken.

Het tweede feit waarop wij de aandacht vestigen, is de raad door de hoogleraren Lindeboom en Noordtjiz gegeven, om alleen tegenstanders van het Concept-contract naar de Generale Synode af te vaardigen.

De Heraut heeft van meet af tegen dien raad geprotesteerd en daarin een zeer bedenkelijke valscheing gezien van ons kerkeljk leven. In 1893 is deze zelfde gedragslijn door de meeste classische en Provinciale vergaderingen gevolgd. Men heeft toen te Dordrecht een Generale Synode gekregen, die hoogst eenzijdig en partijdig was saam-gesteld. Van deze Synode is dan ook geen de minste kracht uitgegaan, en ze staat in onze kerkeljk historie als een afschrikwekkend voorbeeld van wat een Synode niet moet zijn. Maar thans is men nog verder gegaan. Wat toen stilzwijgend is geschied, wordt nu openlijk aangeraden en verdedigd. En als dit beginsel eenmaal doorwerkt, dan leidt dit op den duur stellig tot een breuke in ons kerkeljk leven.

Toen in 1892 de beide kerkengroepen saamsmolten, waren zij numeriek vrij wel even sterk. Een tweemaal honderdduizend leden telde elke groep. Maar de kerken uit de doeleante voortgekomen, waren meer ge-concentreerd in enkele provincies, telde een veel geringer aantal predikanten, en konden dus na de vereeniging in de meerdere vergaderingen nauwelijks in één Provinciale Synode de meerderheid krijgen. Desniette-gaande gaf men zich in vol vertrouwen aan de broederen over. Men rekende op de trouw der broeders, dat er geen overstem-ming zou plaats vinden. Op de Generale Synodes zouden beide groepen naar recht en billijkheid vertegenwoordigd worden.

In 1893 is tegen dezen eisch der billijkheid zeer ernstig gezondigd. Van de 20 afgevaardigde predikanten waren slechts 5 van de vroegere Ned. Geref. Kerken herkomstig, en bij de ouderlingen vond men dezelfde verhouding. Daarbij was het opmerkelijk dat in die provincies, waarin de vroegere Ned. Geref. Kerken het sterkst waren, juist zorge was gedragen, dat een gelijk aantal van beide zijden ter Generale Synode werd gezonden. Zuid- en Noord-Holland, Gelderland en Friesland, toonden van elke partij-gheid afkeerig te zijn.

Op de Synodes van 1896 en 1899 kwam deze misstand gelukkig niet meer voor. Het gevoel van billijkheid en trouw dreef toen de broederen tot een rechtvaardiger ver-deeling. Macht ging niet meer boven recht. Ook de minderheid kreeg vertegenwoordigers van haar gevoelen op de Synode.

Maar thans dreigt weer hetzelfde gevaar. Zeeland, niettegenstaande bijna de helft der broederen (het stond 11 tegen 9 stemmen) voor het Concept-contract was, vaardigde ter Generale Synode Ds. Littooy en Ds. Bouma af, die beiden tegen het Concept-contract zich hebben verklaard. De vroegere Ned. Geref. Kerken kregen niet één vertegenwoordiger. Vindt dit voorbeeld ook bij de andere Provinciale Synoden navolging, dan krijgt men een da capo van 1893. De Generale Synode wordt dan weer een partijynode, die juist, omdat zij de kerken niet vertegenwoordigt, geen het minste zedelijk gezag kan uitoefenen. Dat prikkelt dan vanzelf de broederen aan de andere zijde om represaille-maatregelen te nemen; ook door hen zal de dommekracht van het stemmencijfer voortaan als machine de guere gebruikt worden. Zoo wordt het partijwezen, dat alleen op politiek gebied thuis hoort, in onze kerken binnengedragen, waar het door Gods heilig Woord verboden wordt.

En eindelijk het derde feit, dat de opmerkzaamheid trekt, is, dat na de Synode van Groningen steeds meer stemmen zijn opgegaan dat de Generale Synode, wanneer de

Vrije Universiteit niet goed- of kwaadschiks bereid is haar Theologische faculteit op te offeren ten bate van de Eigen Inrich-ting, de scherpe resolutie moet nemen om alle verband met de Vrije Universiteit te verbreken; wat m. a. w. zeggen wil, dat de Synode geen collecten meer uitschrijft voor de Theologische faculteit, de candi-daten aan een veel gestrenger examen onderwerpt en de hoogleraren in de Theo-logie geen zitting meer gunt als adviseerende leden der Generale Synode.

Ook dit nu is een krenking der broeder-trouw.

Toen in 1892 de beide kerkengroepen saamsmolten, had elk een eigen wijze van opleiding. De kerken van 1834 waren nauw verbonden aan de Theologische school te Kampen. Maar even sterk was de band, die de kerken der Doeleantie verbond aan de Vrije Universiteit. Natuurlijk mocht geen van beide beginselen worden opge-offerd. De kerken namen gezamenlijk de Theologische school over, dit werd uitdruk-kelek bedongen, maar evenzeer sprak het vanzelf, dat de band met de Vrije Univer-siteit erkend werd. Een opzettelijk gefor-muleerd beding werd hiervan niet gemaakt, omdat men over en weer meende, dat *dit vanzelf sprak* en het daarom niet nader behoefde gestipuleerd te worden.

Nu is van de zijde der vroegere Ned. Gereformeerden nog nimmer het voorstel gedaan om de Theologische school op te heffen. Er is in 1893 en in 1899 en nu weer een poging beproefd om langs practischen weg Kampen en de Vrije Univer-siteit te vereenigen, maar altoos zoo, dat naar de overtuiging der voorstanders de beide beginselen daarbij bewaard bleven. De voorstellen gingen dan ook nooit uit van de broeders der Vrije Universiteit of van de vroegere Ned. Gereformeerden, maar altoos van een commissie, waarin beide groepen vertegenwoordigd waren. De voorstanders der eigen inrichting mogen van oordeel zijn, dat en in het Concept van 1893 en in het thans voorgestelde compromis de Theologische school niet genoegzaam ge-handhaafd blijft, maar ze zullen moeten erkennen, dat de bedoeling dezer beide voorstellen geen andere was, dan om met behoud der beide beginselen tot praktische samenwerking te komen.

Geheel anders daarentegen staat het met de broeders, die onder de leuze „eenheid van opleiding” niet anders willen (en deze bedoeling ook duidelijk uitspreken) dan dat de Theologische faculteit niet langer als opleidingschool zal mogen dienst doen en alle predikanten zullen moeten opleid worden te Kampen aan de eigen inrichting der Kerken. Het contract met de Vrije Univer-siteit moet daartoe worden opgezegd, alle finantieele steun wordt ingehouden en het examen te Kampen verplichtend gesteld. Hier is dus wel degelijk de toelag om het fundament der vereeniging, in 1892 aange-gaan, aan te tasten.

Nu zijn wij niet bevreesd, dat de Generale Synode op dezen weg zal medegaan. Geen Synode zal de verantwoordelijkheid durven dragen van de gevolgen, die uit zulk een beslissing zouden voortvloeien. Maar al zal dit drijven niet tot een practisch resultaat leiden, de pijnlijke indruk, dien deze actie op de Kerken, die de Vrije Universiteit liefhebben, maakt, mag niet verzwegen worden. Het onderling vertrouwen wordt daar-door op zeer ernstige wijze ondermijnd. En wantrouwen is de doodsteek voor het ker-keljk leven.

Diakonie en Overheid.

Op de provinciale diaconale Conferentie in Zuidholland 29 Mei gehouden, hield Ds. Sillevius Smitt een referaat over de verhouding van de Diakonie en de Overheid, dat in breeder kring de aandacht verdient.

Hij begon met de volgende stellingen als leidraad ter bespreking aan de vergadering mede te deelen:

I. Het is niet buiten de schuld der Kerk, dat de Overheid in den loop der eeuwen zich in het werk der barmhartigheid heeft gemengd. Deze inmenging der Overheid heeft, waar zij in andere landen zelfs wel de heele barmhartigheid heeft verdrongen, bepaaldelijk in onze Gereformeerde Kerken de ontwikkeling en den bloei van het Diakonaat belemmerd.

II. De armenwet van 1854 (gewijzigd in 1870), schijnbaar de eere der Kerk handhavende, huldigt nochtans het beginsel van Staatsarmen-zorg, komt der Kerk te na in haar rechten en vrijheden, en moge in anderen geest worden gewijzigd.

III. Alleen de Kerk van Christus, namens Christus handelende, kan, in haar geloovigen, of in het orgaan der Diakonie, barmhartigheid oefenen. Het ideaal is derhalve, dat haar alleen de eere, het recht en de bevoegdheid verblijve van alle leniging van ellende, van alle „armen-zorg.”

IV. De Overheid is groepen, om recht en gerechtigheid te doen in den Naam des Heeren, en niet tot het oefenen van barmhartigheid. Daarom moet het daartoe worden geleid, dat Staatsarmen-zorg geheel onnoodig worde, of althans tot de allerengste grenzen worde terugged.

V. Staatsarmen-zorg gaat uit van een vals beginsel: in veronderstelt voor Christus' Kerk; voert het pauperisme, en doodt de geestelijke vrucht, die er rijpt zoowel in het barmhartigheids oefenen als uit het barmhartigheid ont-vangen.

VI. De Diakonie is groepen in allen nood-stand hulpe te bieden, beginnende van de huijgenooten des geloofs. Maar tevens heeft zij toe te zien, dat ellende *veroorzaakt* worde, opdat zij niet onnoodig worde bezwaard. Geschiedt dit niet, dan zou zij van haar ideaal moeten afstaan, om ten laatste anderen (de Overheid) er particuliere liefdadige instellingen, te laten doen, waartoe zij machteloos is geworden.

VII. Met name kon ellende worden voorkomen, indien de sociale verhoudingen zoo ge-wijzigd werden door een regeling van het onderdoms- en weduwen- en weezen-pensioen dat niet, gelijk nu, tot onhoudbare bezwaring

van de Diakon en weezen, niet armalsting wor van barmhartig wezen.

VIII. De O door haar ar door een leem waardoor de bovengenoemd te verrichten, iste omdat vaardig is en haar pad ligt, zede omdat Christus den v eisch van haan te zegenen; zede omdat, de te maken doen zijn.

IX. Teneit tusschen worrit aan i ste dat indringen in van hun heilij zede dat zi ling en dno tot haar eigen zede dat zi met ambrosi karakter van zede dat a verder op teneinde te k verhoudingen.

zede dat i tot oplossing zooveel zij maken; terw christen staats deeren de be einde in „L rechten en v goeden grond.

De toelich week te gev

Bevreesdde in De Basist strijd over d hij het stilzw langen van v meening de te

Gelijk te be versoeke tot m en met krach en reden, om ver was er va in de Basist het ook mijn.

Veeleer wen van af duide het Advies in ken werd aa Trouwen elk, hamer leest en met schikken. zal er zich ge het zoo geheb schap gegeven nomen in.

Tuch besta om op mijn terug te kom altoos te more aarelen, om r en de opvolgij geen miske me dwaling verli lijker ten halv Maar ieder lid begripen, dat regeling van i jaren daarna, ander ware, e een voorstel, e gaat.

Hijna zou ik voorstel op m lijke samenw Zelfs het Con vorm zou mijn indien de Ker dezen weg aa het vraagstuk jaren onder u te maken.

Toch is de waarop eenh gansch en al te verre de v in 1899 ter ta ding van een partijen had het toen me het ook heb ben. Maar de Kerken te stils laat ik i dore broedere weten. Miss h doodloopt, n loofde land v Het Advies teekening der Synode beha voorwaarde, e wij voor ons k Zelfs mag i heeft in twee gewonen.

Ten eerste bezwaar niet niet deesrijd Kuypers staat dat bij een e het Bijzonder Faculteten b Dit ware m reformeerde volledige in des Woords School met siet vereeni Opleidingsc mijne overtu leiding op g financieel n „afhankeljk i Schaaf, maar Hoogleraren na, ook volk

Zoo wordt mij verstaan gevat, indien onting met gerlie wijze worden, zou het Advies er van aan e bestaan, en diebezwaa e Daarbij ke ken beginne artikelen, di